

nuvol.com

PUNT DE LLIBRE

La concreció barroca d'un mallorquí aïllat

'Edicions de 1984' reedita 'Illa Flaubert' el llibre més conegut i guardonat de Miquel Àngel Riera

Joan Simó i Rodríguez 13/01/2022

A **Miquel Àngel Riera** mai li va agradar patir. No només prescindia de qualsevol tic bohemí, sinó que mostrava per aquest estil de vida una indiferència absoluta. "Jo de naturalesa som un burgès, som una persona que li agrada estar ben assentat, que no podria escriure a altes hores de sa nit i entre fam i fam", explica en una entrevista televisiva de la qual no he aconseguit trobar-ne la data. Ho diu amb una tranquil·litat buida de tota impostació, que contribueix a reforçar la seva imatge d'home alliberat, d'individu que escriu perquè vol i no pas per guanyar-se la vida o per aconseguir certa fama o, pitjor encara, per provar de canviar el món. Miquel Àngel Riera no era un pedant o un il·luminat, sinó el director d'una gestoria de Manacor, un professional ben pagat que, a les tardes, escrivia llibres, llibres capaços d'endur-se premis com el Josep Pla, el Ciutat de Barcelona, el Joan Creixells, el Crítica Serra d'Or o el Nacional de la Crítica.

Miquel Àngel Riera

Passats vint-i-cinc anys de la seva mort, en Bernat –Puigtobella, és clar– sembla tenir interès a saber què opina algú de la meua edat sobre la seva novel·la més cèlebre: [Illa Flaubert](#). Diu que, quan la va llegir per primer cop –suposo que allà pels noranta– va quedar fascinat. “No podia parar de subratllar-la”, confessa poc després d’entregar-me la reedició que n’han fet els responsables d’Edicions de 1984. Deixant de banda els meus dubtes sobre fins a quin punt jo, rar i anacrònic com soc, puc parlar en nom dels meus companys de generació, he de dir que la impressió que m’ha causat el llibre ha estat similar. Prova d’aquesta sintonia pot trobar-se en les pàgines de l’exemplar que m’ha estat cedit, tatuades com la pell d’un mariner vell, un dels que, en alguna ocasió remota, hauran vist, de lluny i sense fixar-s’hi gaire, el perfil d’Illa Lleona o, com l’anomena el seu únic habitant: Illa Flaubert.

Parlar d’*Illa Flaubert* és parlar de la mena de llibre que a molts ens agradaria escriure algun dia, un llibre que cada tres paràgrafs incorpora una sentència capaç d’explicar coses que has pensat o viscut i que desconexies que es poguessin explicar amb tal precisió. Crec que mai abans ningú havia descrit tan bé, com a mínim en la nostra llengua, la sensació posterior a fer un misto ([traducció de gatillazo proposada per Marta Rojals el 2012](#)) o la posició que les gents d’*antes* adoptaven davant la mort, una serenor indiferent producte de la “utilització d’una filosofia més elemental i sàvia”. Segons l’escriptor mallorquí, allò que més necessitava –i suposo que encara necessita– la literatura en català és rigor, un rigor de cocció lenta que es dibuixa amb claredat en les seves subordinades interminables, una mena de cascades que s’allarguen fins on es perd la vista i que sovint cal llegir en veu alta per tal de comprendre-les, d’extreure’n tot el suc. Barroquisme i concreció no són pas incompatibles.

Com la majoria de les grans novel·les, *Illa Flaubert* parla de mort i de sexe, els dos temes universals –juntament amb el poder– que han portat als homes a escriure des de temps immemorials. El seu protagonista és un mestre burgès que, una mica com Madame Bovary, se sent ofegat per la seva vida, desenvolupada entre coixins, sacs de luxe que, per còmodes que siguin, sempre poden servir per a asfixiar els més despistats. Però si Emma Bovary acaba com acaba per, entre moltes altres coses, tenir una afició malaltissa a les novel·letes romàntiques d’escassa qualitat, el personatge ideat per Riera té gustos un xic més elevats. A ell li agrada Flaubert, un autor al voltant del qual pretén construir una espècie de *centro di gravità permanente* que, a través de la cultura i la bellesa, li permeti elevar-se per sobre del destí comú que a tots ens emparenta, és a dir, de dinyar-la.

Abans d’exiliar-se definitivament a l’illa, hi ha un moment on el protagonista, cansat del barbarisme lingüístic i moral dels homes que l’envolten, exclama el nom de l’escriptor francès com si fos una paraulota, un exabrupte. Cridant “Flaubert!” enmig del caos etílic de la taverna del port, espera poder reordenar el món del qual forma part, salvar-lo de la seva barroera corporalitat, catapultar-lo cap a l’univers de l’esperit, de les idees, dels llibres, allà on el temps esdevé etern i la mort mai arriba. El fracàs és estrepitós, la fuga es fa inevitable. Després passen altres coses, coses que no puc explicar. Valdrà més la pena que proveu d’entendre-les vosaltres mateixos.

Ah! I, per cert, si, pel fet de no ser balears, no enteneu alguna paraula, feu el favor de no intentar traduir-la. Els mots sense desxifrar sovint aporten un toc poètic que fa de la lectura una experiència encara més agradable. Cal no oblidar que, abans de narrador, Miquel Àngel Riera va ser poeta. Jo crec que tots els illencs ho són una mica, però això ja són teories meves, deliris de continental.